

„Rivalstvo među sestrama/braćom“

Donosimo Vam inspirativni tekst Jespera Juula na temu "Rivalstvo među sestrama/braćom". Mnogi roditelji se obraćaju stručnjacima u savjetovalištim, vrtićima i školama s pitanjem koje je vrlo slično pitanju ovih roditelja. Zanimljivo je kako Juul pojašnjava i razumije ono što roditelji nazivaju agresivnost i ljubomora djeteta ukazujući na dublje procese i intenzivan unutarjni život djeteta. Ovo je i primjer gdje bolje možemo razumjeti kako djeca surađuju s odraslima, najčešće nauštrb svog integriteta.

PITANJE

”Četvero nas je u obitelji, od čega su dvije prekrasne djevojčice. Starija kći navršila je dvije godine ove jeseni, a mlađa kći rođena je ljetos. Problem, ili bolje rečeno izazov s kojim se suočavamo, jest da starija kći udara mlađu sestru. Ponekad su ti udarci toliko jaki da beba zaplače. To se događa gotovo svakodnevno a dodatno se pogoršalo tijekom putovanja prije mjesec dana. Kako je mlađa kći navršila pet mjeseci i sve je aktivnija, problem postaje sve veći. Udaranje se često događa dok se kći doji, sjedi majci u krilu ili leži na prostirci na podu – tada starija kći „napada“ mlađu; češće dok otac nije kod kuće (on uvijek dolazi kući kasno poslijepodne). Budući da je starija kći još uvijek malo dijete razumijemo njenu ljubomoru, ali ne možemo prihvatiti njeno ponašanje. Pokušali smo govoriti „ne!“ ili „to nije dopušteno“. Također pokušali smo joj objasniti da to boli njenu mlađu sestru i da je rastužuje. Nismo je kažnjavali ni na koji način, osim što smo joj se pokušali obratiti strožim glasom, no ni to nije zaustavilo njeno ponašanje. Kada smo strogi s njom, ona se rasplače ili još jednom udari mlađu sestru. Pokušala sam ignorirati njeno ponašanje nekoliko puta, ali osjećam da to nije u redu. U isto vrijeme starija kći mi čak i kaže kada je udarila mlađu sestru – ako i sama to nisam vidjela. Naviknula je da oba roditelja svu pažnju posvećuju samo njoj i očito ima poteškoća u prihvaćanju činjenice da je naša pažnja sada usmjerena i mlađoj kćeri. Pokušali smo se podijeliti da starijoj kćeri pružimo više pažnje i našeg vremena. Prije ovog problema nikad nismo morali biti posebno strogi kao roditelji, no što možemo napraviti drugačije kako bi je zaustavili? Je li riječ samo o prolaznoj fazi?“

Roditelji

ODGOVOR

Kažete: „Navikla je da oboje roditelja cijelo svoje vrijeme provode s njom i očito ima poteškoća u prihvaćanju činjenice da mlađa kći također uzima dio pažnje. Pokušali smo se podijeliti u pokušaju da pružimo starijoj kćeri više pažnje i vremena.“ To je lijepa misao, ali nažalost i neizvediva. U ovom konfliktu riječ je o nečem puno višem od imanja dovoljno vremena i pažnje. Ono što se događa kad postanete brat ili sestra jest da doživite iznenadan gubitak. Vaša kći jednostavno je izgubila 50% svega što joj je bilo dostupno od roditelja cijeli njen život. U svijetu odraslih možemo pronaći sličnost sa situacijom gdje bi Vaš suprug jednog dana došao kući s novom ženom i zatražio da vas troje od sada živite zajedno, sretni u zajedničkoj ljubavi i razumijevanju.

Reakcija vaše starije kćeri je agresija – ili bolje rečeno koktel tuge, žalosti, ljutnje i osjećaja da nije vrijedna – koje iskazuje kroz agresivna ponašanja, fizička ili verbalna. Ono što se čini paradoksalnim zapravo je logično. Djeca surađuju s roditeljima na način da kopiraju njihovo ponašanje i čine sve što mogu da se prilagode njihovim potrebama i željama – svjesnim i nesvjesnim.

Tijekom trudnoće s mlađom kćeri vaša starija kći bila je okružena roditeljima i drugim odraslim osobama koji su izražavali veselje, ljubav i sreću u iščekivanju novog člana obitelji. Ona je pokušala, što je više mogla, osjećati te iste osjećaje iako je njena mogućnost da shvati i zamisli život s mlađom sestrom vrlo ograničena. Kad su nakon rođenja sestre iščekivanja prerasla u otvoreno iskazivanje radosti, sreće i ljubavi ona je pokušala surađivati i s tim osjećajima. Vjerojatno je u tome bila i poticana od strane roditelja, baka i djedova, prijatelja i susjeda koji su dolazili u posjetu prvih dana i tjedana. Jedinstvena je poruka koju su svojim ponašanjem iskazivali svi ti odrasli ljudi: ovo je čista sreća i mi svi volimo ovu novu bebu!

Koliko god da je sva ta ljubav i briga dar za novorođenče u isto vrijeme ono otežava život starijem djetetu. Ona osjeća jaku potrebu da osjeća isto što i odrasli, ali istovremeno osjeća nešto što se čini da nitko drugi ne osjeća u tom trenutku – osjećaj gubitka.

U svojoj prvoj godini života doživljavala je vašu prisutnost, empatiju, pažnju i spremnost da odgovorite na njene potrebe i želje kao ljubav. Sada – odjednom – ona prima sve manje toga i mora to dijeliti s bebom te se pita je li još uvijek voljena.

Njena ozbiljna dilema jest da je doživjela veliki gubitak, a čini se da nitko osim nje to ne primjećuje. Iz tog razloga sa svojim gubitkom se mora nositi sama i većina djece to čak i uspije kroz nekoliko mjeseci, iako ih se često optužuje da su ljubomorni te se njihova ponašanja „ispravljaju“ ili ih se prekorava.

Kažete, *Pokušali smo joj reći „ne!“ ili „to nije dopušteno“.* Također pokušali smo joj objasniti da to boli njenu mlađu sestru i da je rastužuje. *Obraćali smo joj se strogim glasom no osim navedenoga njeno ponašanje nije imalo druge posljedice.* Kao i, *Kada smo strogi s njom, starija kći se rasplače ili još jednom udari mlađu sestru.* Kada roditelji kažu djeci stvari koje su ili besmislene ili nepovezane s onime što dijete doista doživljava i pritom pokušavaju mijenjati boju glasa u stroži - to neće pomoći. Naprotiv, potvrdit će ideju djeteta da ga roditelji više ne vole i da nešto nije u redu s njegovim/njenim osjećajima. U mozgu djeteta to znači: „Nešto **sa mnom** nije u redu!“.

To je razlog zbog čega se uznemiri i plače te zašto ponavlja svoju poruku u nadi da ćete je shvatiti.

Kad bi dvogodišnjakinja odjednom bila dovoljno elokventna da izrazi svoju egzistencijalnu situaciju riječima pozvala bi svoje roditelje da sjednu zajedno i obrate pozornost. Rekla bi nešto slično ovome: „Znam da je moja sestra vama sada najvažnija i to je, što se mene tiče, više ili manje u redu. I meni se ona čini divna i vrijedna ljubavi i veselim se danu kada ćemo se ona i ja moći zajedno igrati. No trenutno moja najveća briga je da ne znam volite li me još kao što ste me uvijek voljeli i osjećam se očajno i bijesno zbog toga. Može li mi netko od vas, molim vas, pomoći s ovime jer ne želim biti dijete koje vam se ne sviđa.“

No nažalost dvogodišnjaci nisu u mogućnosti vladati jezikom toliko dobro i zato ne mogu koristiti malene mišiče uz svoje glasnice. Još godinu dvije moraju koristiti svoje velike mišiče kako bi drugima osvijestili svoju bol, frustracije i želje. Nisu im potrebni roditeljski iscrpljujući i nemogući pokušaji da nadomjestite njihov gubitak. Potrebno im je uvažavanje.

Kao alternativa ispravljanju ponašanja, optuživanju i prekoravanju često predlažem da se ovim pitanjem pozabavi otac. Razlog je slijedeći: većina očeva prolazi slično iskustvo kad se rodi njihovo prvo dijete – na top 10 listi njihove partnerice odjednom spadnu s broja jedan na drugu poziciju – bez ikakve mogućnosti da se vrate na prethodno mjesto.

Odrasli muškarac i otac unutar nekoliko mjeseci shvaća da postoji značajna razlika između majčinog osjećaja ljubavi prema djetetu i ljubavi koju osjeća prema svojem mužu ili partneru te osjećaj ljubomore obično nestane. Za dvogodišnju stariju sestru nije isto. Ona mora dijeliti istu vrstu ljubavi s drugim djetetom. Ona ne razmišlja na isti način već se poistovjećuje s akutnim osjećajem gubitka.

Ono što joj je potrebno jest da je tata uzme sebi u krilo ili odvede u šetnju i kaže joj nešto slično ovome: „Razumijem da se osjećaš kao da bi najradije udarila mlađu sestru iako ti se sviđa. I ja se ponekad osjećam isto. Ne osjećam da je želim udariti ali mi smeta što ona uzima toliko maminog vremena i energije. Ali možda je najbolje da se svi naviknemo na to.. Je li i tebi to naporno ili si samo tužna što više nemamo toliko vremena za tebe kao što smo imali ranije?“ Ovo mora doći direktno iz srca! Ukoliko nije iskreno i autentično, i izrečeno je samo kao strategija protiv agresivnog ponašanja, neće djelovati. Kada je doista iskreno i iz srca, čini čuda – naročito ako otac nekoliko dana kasnije kaže svojoj ženi: „Ja ću se pobrinuti za bebu idućih nekoliko sati tako da vas dvije možete zajedno do trgovine. Vidim koliko nedostajete jedna drugoj.“

Nakon otprilike tjedan dana starije dijete obično prestane s agresivnim ponašanjem i umjesto toga započinje postavljati svoje osobne granice. Ovime je naučilo da su osobne dileme dobrodošle u obitelji i da se osjeća sigurnom da se može obratiti roditeljima kad osjeća bilo kakvu bol, fizičku ili emotivnu. Kad god se vaše dijete „loše“ ponaša pokušajte to doživjeti kao njegov način surađivanja i naučit ćete ne samo nešto o svojem djetetu nego i o sebi samima.

Jesper Juul